

Filosofie en aanpak van de proeftuin Oosterengh

De pilot speelt in op centrale doelen vanuit de omgevingswet

Leefomgevingskwaliteit en integraliteit

De twee hoofddoelen van de omgevingswet zijn:

- een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden.
- de fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

De fysieke leefomgeving van de burger staat dus centraal. Om hier recht aan te doen wordt in de wet ingezet op een integrale benadering van leefomgeving. In de pilot nemen we daarom de directe leefomgeving van de bewoners centraal en verbinden we deze actief aan de opgaven waaraan de gemeente namens de burger werkt.

Vroegtijdige participatie en uitnodigende aanpak

De omgevingswet gaat ook uit van 2 participatieprincipes: zo vroegtijdig mogelijke betrokkenheid van belanghebbenden en een uitnodigende houding naar maatschappelijk initiatief. Recht doende aan deze principes wordt de pilot in Oosterengh gestart voorafgaand aan het maken van een omgevingsvisie. We gaan op zoek naar mogelijkheden voor co-creatie met de wijk en zijn uitnodigend naar (potentiele) initiatiefnemers die onze steun verdienen.

De pilot werkt aan een wederkerige relatie tussen gemeente, bewoners en andere belanghebbenden bij de fysieke leefomgeving.
--

Werelden kortsluiten

De nadruk ligt op de bewoners maar indachtig de omgevingswet moeten we ook schakelen naar de vraag welke andere belanghebbenden relevant zijn. In ieder geval moeten we voorkomen dat er gescheiden processen ontstaan van aan de ene kant participatie met bewoners en aan de andere kant samenwerking met marktpartijen, instellingen en mede-overheden. Die werelden moet je tijdig kortsluiten om te voorkomen dat bewonersparticipatie te vrijblijvend blijft en zich in de schaduw afspeelt van waar 'de echte besluiten vallen'.

Open en activerende benadering tegelijk

We werken in het verlengde van de filosofie van de wet tegelijkertijd aan vier dingen:

- het ophalen van beelden, behoeften en ideeën vanuit de wijk ('hoe ervaart u het wonen hier', 'wat vindt u belangrijk in uw leefomgeving?')
- uitnodigen en ondersteunen maatschappelijk initiatief en mogelijk ook uitlokken ('kunnen we u helpen?');
- bewoners en andere belanghebbenden meenemen in- en mede-eigenaar maken van het beleid van de gemeente en van de dilemma's die daarbij spelen ('denkt en doet u mee?')
- nieuwe verbindingen leggen in de wijk en daarbuiten en tussen bewoners en ambtenaren ('wilt u dit samen met anderen te doen?')

Om op een slimme manier de open benadering (wat vindt u belangrijk, kunnen we u helpen) te verbinden met de activerende benadering (doe mee, organiseer u) is het nodig om actief te agenderen waar de gemeente de komende jaren mee bezig gaat in de wijk en waar ze steun van bewoners bij zoekt. Dat creëert enig gevoel van urgentie en wederkerigheid die nodig is om mensen op een niet vrijblijvende manier te benaderen.

Zichtbaar en beïnvloedbaar maken van wat op de wijk afkomt

Op basis van een scan van de plannen die de gemeente de komende jaren heeft voor de fysieke leefomgeving en die relevant zijn voor Oosterengh focussen we ons daarbij op openbare ruimte, groen, klimaatadaptatie, water, de gezond en veilige leefomgeving in bredere zin (inclusief hinder en overlast en energietransitie). We vormen een kerngroep voor dit proces waar de verantwoordelijken voor die beleidsvelden deel van uitmaken.

Wat we zo dus actief doen is de ambities, kennis en vragen vanuit beleidsvelden koppelen aan kennis en behoeften die leven in de wijk. Het aanboren van de kennis van de wijk en het ontsluiten van de kennis van de gemeente voor de bewoners en andere belanghebbenden is hierbij een belangrijk aandachtspunt.

Aanwezigheid op straat en in de wijk als basis voor werken aan de omgevingsvisie

De leefwereld als basis om integraal te werken

We gebruiken dit proces met de wijk als middel om samenhang en integraliteit tussen verschillende beleidsvelden te realiseren. Dit vanuit het principe: 'beleid opbouwen vanuit de leefwereld van bewoners is het beste middel om de verkokering binnen de overheid te doorbreken'. En door deze aanpak ontstaan er meer directe relaties tussen ambtenaren en bewoners die in de toekomst zijn vruchten kunnen afwerpen. Het stadhuis is ook aanwezig in de wijk.

Met het oog op dit laatste punt is het af te raden om veel intermediairs tussen de gemeente en bewoners te schuiven. Wanneer je de communicatie met bewoners uitbesteedt komt die relatie, die ook gewoon gaat over mensen die elkaar leren kennen, minder goed tot stand.

De wijk in (februari 2019)

We passen in eerste instantie 2 methoden toe om in contact te komen met de wijk:

- het benaderen van al actieve bewoners, verenigingen, scholen en mensen met gezag in de wijk om zowel henzelf een rol te laten spelen alsook om via hen anderen te benaderen. Voorbeeld: wil je voetbalclub misschien zelf een avond over leefbaarheid in de wijk organiseren?
- het benaderen van mensen die zich doorgaans minder makkelijk laten horen. Dat doen we op de plekken waar ze komen, zoals bij de AH of in het gezondheidscentrum.

Heleen gaat het eerste spoor bewandelen en duo's van ambtenaren ondersteund door Rho en de Ruimtemaker gaan hiervoor in totaal 3 dagdelen de straat op.

De gesprekken bouwen we als volgt op:

1. open vragen over het leven in Oosterengh;
2. doorvragen over ervaren leefbaarheid en waardering van de fysieke leefomgeving;
3. noemen van paar dingen die de komende jaren op de buurt afkomen en daar reactie op vragen;
4. zoeken naar de bereidheid om in dit proces een rol te spelen (inclusief vooraankondiging van wijkschouw en bijeenkomst en ook niet vergeten: vragen naar mailadres).

Nb. Dit wordt wellicht ondersteund door de methode van de 'praatpaal' op straat waarover Heleen contact heeft met degene die dit al in Utrecht heeft toegepast.

Bouwen aan nieuwe verhoudingen in Gooise Meren

Collectief maken opbrengst (maart 2019)

Uit beide actielijnen hopen we mensen over te houden voor de volgende stap: met een groep geïnteresseerden een wijkschouw houden en (aansluitend?) een eerste bijeenkomst om samen de diepte in te gaan. Daarin bouwen we voort op de opbrengst van de actie 'de wijk in' en scherpen we de dilemma's aan waarover de gemeente de bewoners graag als partner willen laten meedenken en meedoen.

Die bijeenkomst gebruiken we ook om met de aanwezigen na te denken over het vervolgproces. Nu is nog open hoe dat er uit ziet maar we zoeken zowel maatwerk (de wijk Oosterengh verder helpen) alsook werkzame bestanddelen voor de aanpak in andere wijken/kernen in de gemeente. In termen van structuren kun je denken aan formules als 'de kerngroep omgevingsvisie Oosterengh', 'de wijktafel', 'het initiatievennetwerk', 'de vrienden van Oosterengh'. Maar nogmaals, dat ligt nog allemaal open.

Nb: we kijken ook goed rond of we gebruik kunnen maken van structuren die er al zijn en of we mensen die we tegenkomen daaraan kunnen koppelen. Denk bij dat laatste aan de platforms die er al zijn voor vliegverkeer en voor duurzame ontwikkeling.

Aansluiten van de politiek

Belangrijk is ook om tijdig met college en raad te communiceren over dit proces en hen er ook onderdeel van te maken.

College en raad worden uitgenodigd voor de wijkschouw en de eerste bijeenkomst. Kort daarop gaan we met hen in dialoog over de opbrengst en over de rol van de politiek in dit proces. Dit zal gaan om vragen als:

- wat betekent uitnodigend zijn voor bewoners en samen optrekken voor de kaderstellende rol van de raad?
- op welke momenten in het proces dient de raad en op welke wijze doen raadsleden mee in het proces?
- Is het raadzaam om deze aanpak pragmatisch te benaderen ('betere participatie') of meer principieel (werken aan een model voor meervoudige democratie en/of werken aan gelijkwaardiger speelveld in de relatie overheid, burger, markt).